

Kansalais- ja työväenopistojen vapaus ja vastuu

SVV- luentosarja 2015-2016

Matti Korolainen, Pilvi Mansikkamäki,
Matti Saari

Laki vapaasta sivistystyöstä

(21.8.1998/632 ja 29.12.2009/1765)

1 § Vapaan sivistystyön tarkoitus ja tavoitteet

Vapaan sivistystyön **tarkoituksena** on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta.

Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen **tavoitteena** on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu **omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus**.

• Vapaan sivistystyön työmuodot 2 §

- Kansalaisopistot
- Kansanopistot
- Opintokeskukset
- Kesäyliopistot
- Liikunnan koulutuskeskukset

3 § Muut tehtävät ja yhteistyö

- Vapaan sivistystyön oppilaitokset voivat myös järjestää koulutusta tukevaa tai siihen läheisesti liittyvää **kehittämis- ja palvelutoimintaa**.
- Vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestämästä **perusopetuksesta, lukiokoulutuksesta, ammatillisesta koulutuksesta sekä taiteen perusopetuksesta säädetään** perusopetuslaissa (628/1998), lukio-laissa (629/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998), ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) ja taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998).
- Vapaan sivistystyön oppilaitosten tulee olla **yhteistyössä** muiden alueella toimivien tai valtakunnallisten vapaan sivistystyön oppilaitosten, koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen kanssa.

VS:n laissa säädetään myös

- Oppilaitoksen ylläpitämisestä
- Henkilöstöstä
- Opetuksen järjestämisestä
- Arvioinnista
- Tietojen toimittamisesta ja tarkistamisesta
- Opiskelijoilta perittävistä maksuista

Vapaan sivistystyön oppilaitosten muut työmuodot

- Taiteen perusopetus
- Avoin yliopisto-opetus
- Yleiset kielitutkinnot
- Maahanmuuttajakoulutus
- Maksullinen palvelutoiminta
- Työvoimapoliittinen koulutus

Kansalaisopistot

Kansalaisopistot ovat paikallisiin ja alueellisiin sivistystarpeisiin pohjautuvia oppilaitoksia, jotka tarjoavat mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi.

- Ohjaavina arvoina ihmisyyden, eettisyys ja hyvän mahdollistaminen
- Ylläpitäjän / oppilaitoksen oma strategia ja arvot ohjaavat myös toimintaa
- 187 oppilaitosta (160 kunnallista, 3 kuntayhtymä, 24 yksityistä)
- vuosittain n. 650.000 opiskelijaa (netto), 1.150.000 (brutto)
- 2.300.000 opetustuntia vuosittain
- Perusrahoitus valtionosuuksina yksikkötuntihinnan mukaisesti (83,51 €/h -> 57 %)
- Lisäksi valtionavustuksia (Lake ja opintosetelit)

<http://www.kansalaisopistot.fi/>

Ahjolan kansalaisopisto

- ylläpitäjänä Ahjolan Settlementti ry
- kurseja vuosittain 1450, tunteja 36 000, kurssilaisia n. 18 000
- opiskelijoita kertaalleen laskettuna n. 11 000
- päätoimista henkilöstöä yhteensä n. 10
- tuntiopettajia vuosittain n. 230
- toimipaikkoja 75, omia kiinteistöjä 2 (Ahjola, Saukkola)
- vuosibudjetti n. 2,5 M€
- Opetusaloina: ihminen ja yhteiskunta, opetus ja kasvatus, luonnontieteet, kielet, musiikki, tanssi, sana- ja näyttämötaide, liikunta ja terveys, kuvataide ja muotoilu, kädentaidot, erityisryhmät
- Jopeko –hanke (maahanmuuttajanuorten opintoseteliavustukset)

Pirkan opisto

- seudullinen opisto, joka toimii Nokian, Pirkkalan, Lempäälän ja Vesilahden alueella, isäntäkuntana Nokia
- kursseja vuosittain 1900, tunteja 45 000, kurssilaisia n. 21 000
- opiskelijoita kertaalleen laskettuna n. 11 000
- päätoimista henkilöstöä yhteensä 17
- tuntiopettajia vuosittain n. 300
- toimipaikkoja 85, päätoimipiste Nokian Teollisuusasemalla
- vuosibudjetti n. 3,5 M€
- vapaan sivistystyön opetusta kaikille ikäryhmille
- taiteen perusopetusta lapsille, nuorille: kuvataide, käsityö, teatteri, tanssi, musiikki
- taiteen perusopetusta aikuisille: kuvataide, käsityö, teatteri, musiikki

Tampereen seudun työväenopisto

- ylläpitäjä Tampereen kaupunki, toiminta-alueena Tampere ja Ylöjärvi
- kursseja vuosittain noin 2 000, tunteja 43 500, kurssilaisia 36 000
- opiskelijoita kertaalleen laskettuna yli 16 000
- päätoiminen henkilöstö 32, tuntiopettajia ja luennoitsijoita 360
- toimipaikkoja 70, päätoimipaikat Sampola, Koulutuskeskus Valo ja Sara Hildén -akatemia
- vuosibudjetti 5 M€
- vapaan sivistystyön opetuksen lisäksi kolmivuotinen kirjoittajakoulutus Viita-akatemia, jonne pyritään tekstinäytteiden pohjalta
- taiteen perusopetusta lapsille ja nuorille: kuvataide (Sara Hildén -akatemia), teatteritaide ja sanataide
- taiteen perusopetusta aikuisille: kuvataide ja käsityö

KANSALAIPOISTOJEN VAPAAUS JA VASTUU

VAPAAUS

- Suunnittelun vapaus -> sisällön ohjaus verrattain vähäistä
- Kysynnän vaikutus -> alueellisesti isoja eroja
- Nopean reagoinnin mahdollisuus
- Ei tutkintotavoitteita
- Tasa-arvoisuus-> kaikille, ei osaamisvaatimuksia
- Osallistumisen mahdollisuus -> kohtuulliset hinnat
- Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen liikuttavuus

VASTUU

- Asiakkaiden toiveet vs. yhteiskunnalliset tarpeet / kysynnän markkinaohjautuvuus
- Erityisryhmien tukeminen / OPH:n opintosetelit
- Toiminnan kehittäminen / OPH:n laatu- ja kehittämisrahat, hanketoiminta
- Yhteistyövelvoite muiden oppilaitosten kanssa

ROOLI

- Temppeli, jossa valo tulee ylhäältä?
- Utopistinen keidas, jossa vallitsee opetuksen ja opiskelun vapaus?
- Tehdas – tulosta takova tiedon ja työvoiman tuotantolaitos?
- Basaari - vapaa markkinapaikka, jossa kuluttaja on kuningas?

HAASTEITA

- Saavutettavuuden ja kansalaisten tasa-arvoisen osallistumismahdollisuuden säilyttäminen
- Kansansivistystehtävään palaaminen, aktiivisen kansalaisuuden tukeminen
- Syrjäytymisen ehkäisy, toimintakyvyn ylläpito, yksinäisyyden lievitys
- Suvaitsevaisuusajattelun korostaminen
- Yhteisöllisen oppimistavan tukeminen

**Lämmin kiitos yleisölle ja aktiivisille keskustelijoille,
alustajille organisaatioineen,
Tampereen seudun työväenopistolle tilasta sekä
kaikille yleisöluentojen suunnitteluun osallistuneille!**

Luentotallenteet, tulevat SVV-luentokerrat sekä lisätietoa SVV-ohjelmasta: www.vapausjavastuu.fi.

Videon kokosi Jenni Pätäri (SVV-ohjelman Pirkanmaan yhteyshenkilö.
Yhteydenotot jenni.patari@sivistystyo.fi)